

Analýza vodstva na Aretinově mapě Čech

KARTOGRAFICKÁ
KONFERENCE
PLZEŇ 2023

25. kartografická konference v Plzni

5. – 7. září 2023

Miroslav Čábelka, Lucie Povolná

cabelka@natur.cuni.cz

*Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie
Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova*

Aretinova mapa Čech

1. vydání: 1619 – Pavel Aretin z Ehrenfeldu (766 x 574 mm)

2. vydání: 1632 – Pavel Aretin z Ehrenfeldu (766 x 574 mm)

3. vydání: 1665 – Daniel Wussin (766 x 574 mm)

4. vydání: nedatováno – Kašpar Wussin (641 x 539 mm)

2. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1632.
Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Vodopis – kartografické znaky

Řeky

Rybníky

Soutok Labe a Vltavy (vlevo) a Rybník Jordán u Tábora (vpravo) na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

Soutok Labe a Vltavy (vlevo) a Rybník Jordán u Tábora (vpravo) na 4. nedatovaném vydání Aretinovy mapy Čech. Zdroj: Mapová sbírka PŘ UK.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Popis hydronym

Jazyk popisu	Vydání mapy	Název objektu
Latina	1. vydání z roku 1619	
Čeština	4. nedatované vydání	
Němčina	4. nedatované vydání	

Ukázka hůře čitelného popisu řeky Doubravy na 4. nedatovaném vydání Aretinovy mapy Čech.
Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Analýza vodstva v mapovém poli Aretinových map

Na čtyřech vydáních Aretinovy mapy Čech bylo identifikováno:

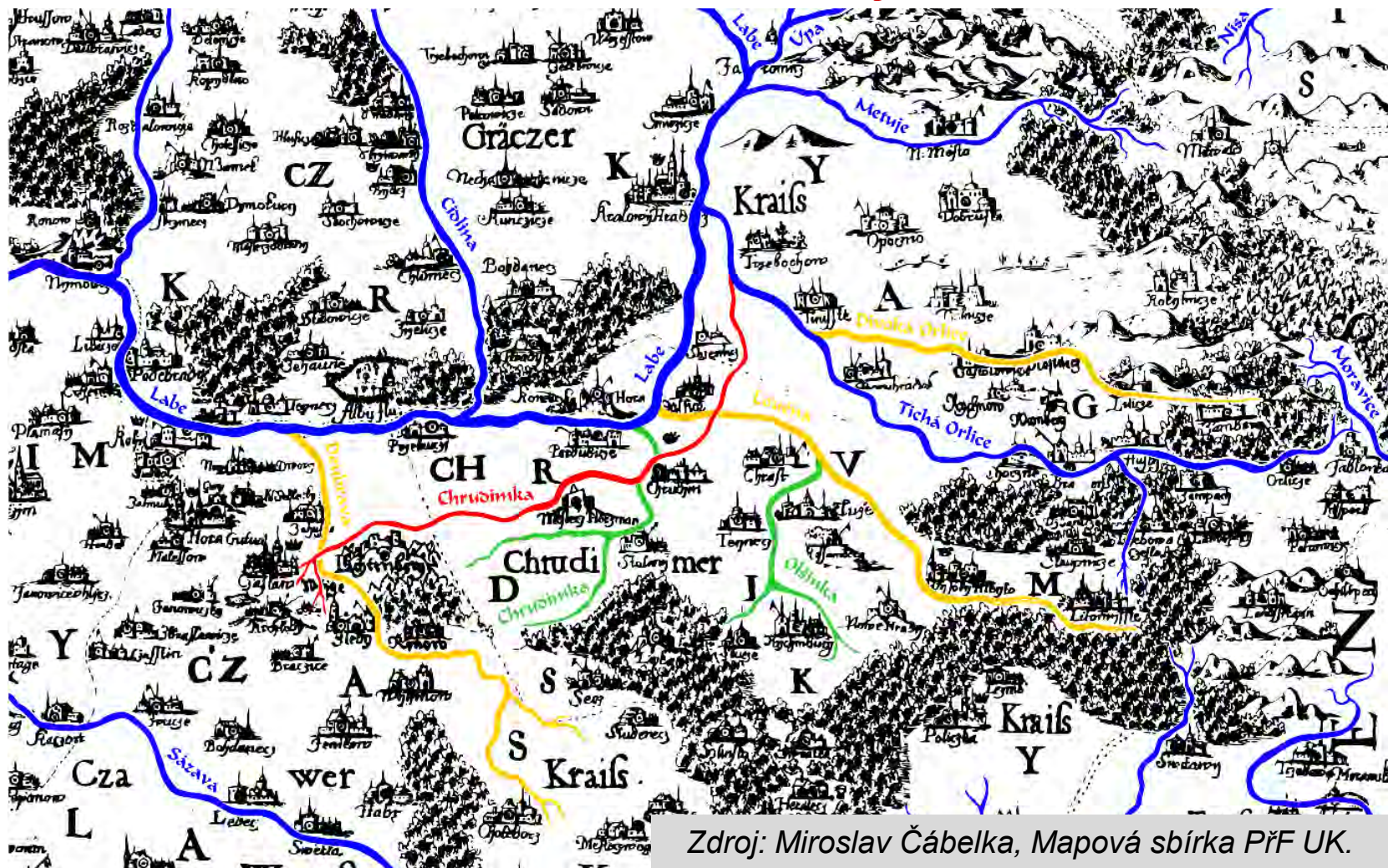
- 121 vodních toků, z toho je 41 popsáno (v průbězích vydání),
- 17 vodních ploch, z toho jsou 2 popsané rybníky (Betlém, Jordán)
- 2 popsané prameny (Labe, Morava).

*Prameny řek Moravy (vlevo) a Labe (vpravo)
na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619.
Zdroj: Národní archiv.*

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Zákres vodních toků v oblasti východních Čech

Zdroj: Miroslav Čábelka, Mapová sbírka PŘF UK.

Modře - řeky zobrazené beze změny ve všech 4 vydáních.

Červeně - tok Chrudimky, zakreslený pouze v prvním vydání Aretinově.

Okrově - toky doplněné u vydání z roku 1632.

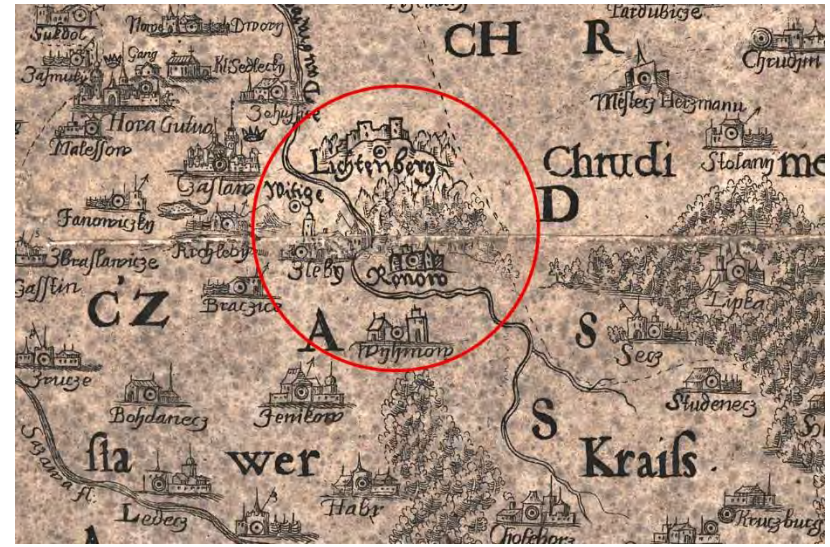
Zeleně - ve verzi od K. Wussina doplněna Olšinka a nově zakreslená Chrudimka.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Změna zákresu vodstva a úprava dalších prvků polohopisu

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

Změny na 2. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1632. Přemístění sídel „Ronow“ a „Lichtenberg“ a doplnění „Witize“. Odstranění řeky Chrudimky a dokreslení řeky Doubravy. Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Změna zákresu vodstva a úprava dalších prvků polohopisu

Změny v zákresu řeky Pleißenbach na 1. a 3. vydání Aretinovy mapy

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

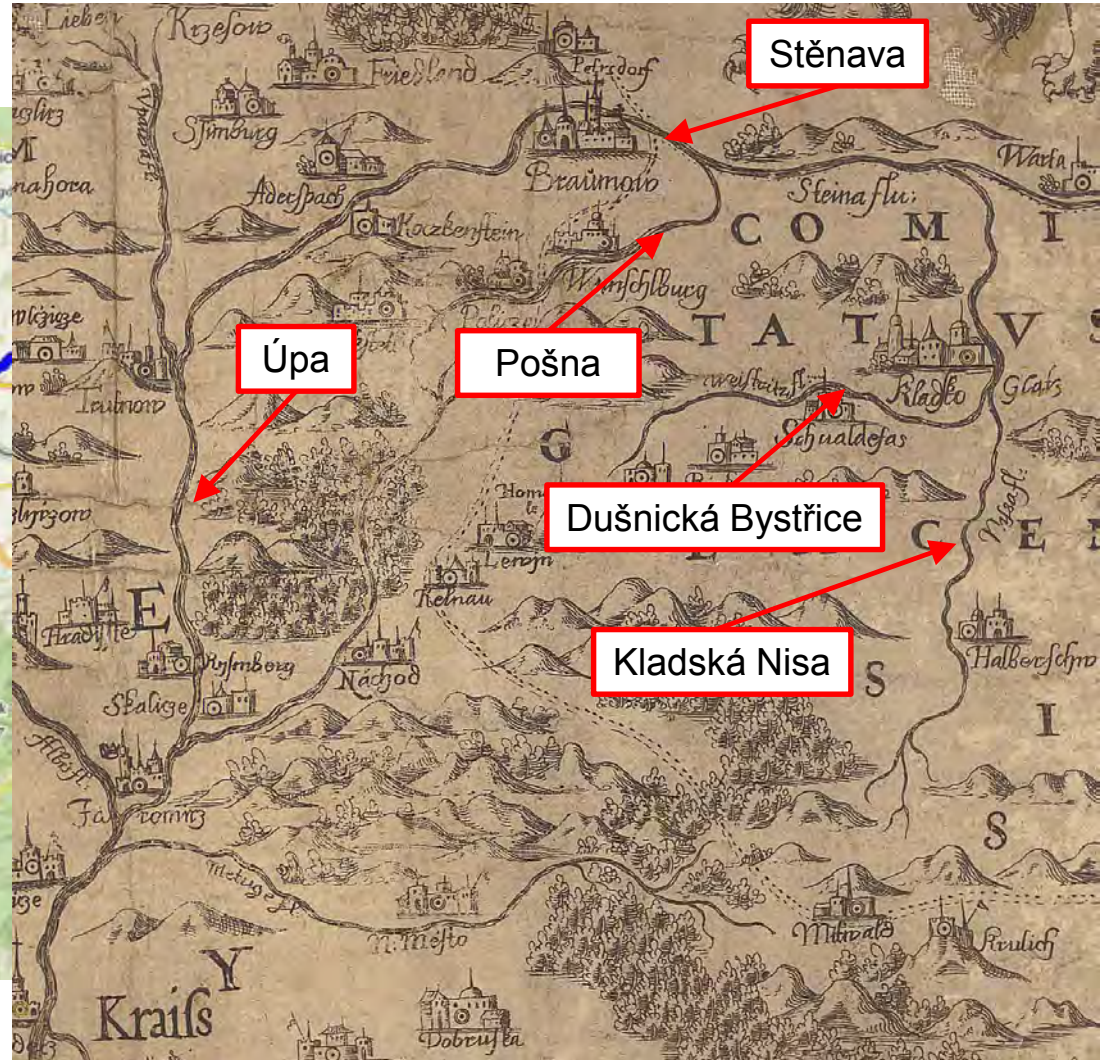
Změny na 3. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1665. Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Vodopis - chybně zakreslená Kladská Nisa (*Nissa*) tekoucí do řeky Stěnova (*Steina*).

Současná situace
Zdroj: <http://www.mapy.cz>.

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech
z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

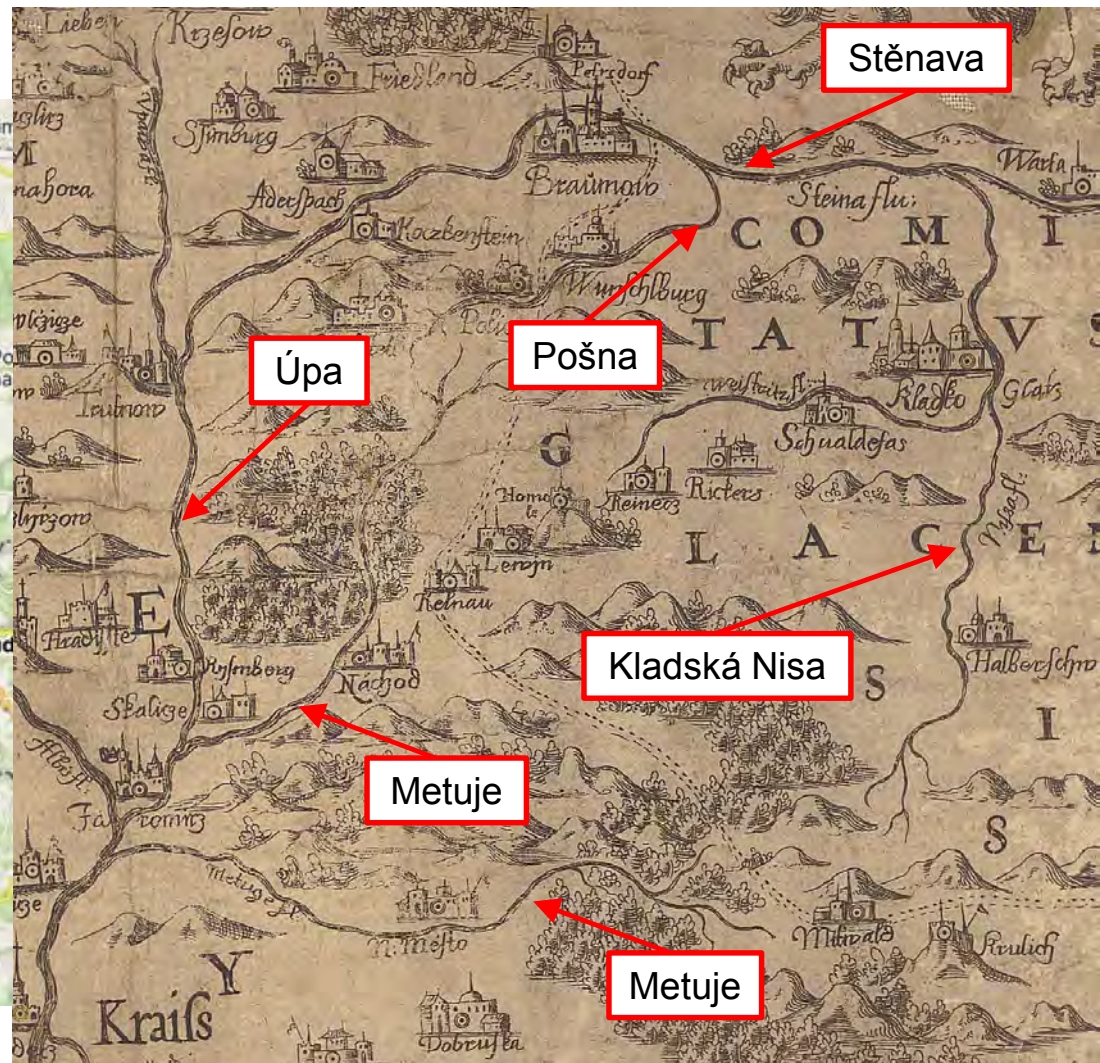
Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Vodopis - chybně zakreslená Metuje (Metuge)

Současná situace

Zdroj: <http://www.mapy.cz>.

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Vodopis - spojení řek Bóbr (Bober) a Kamienna (Zak).

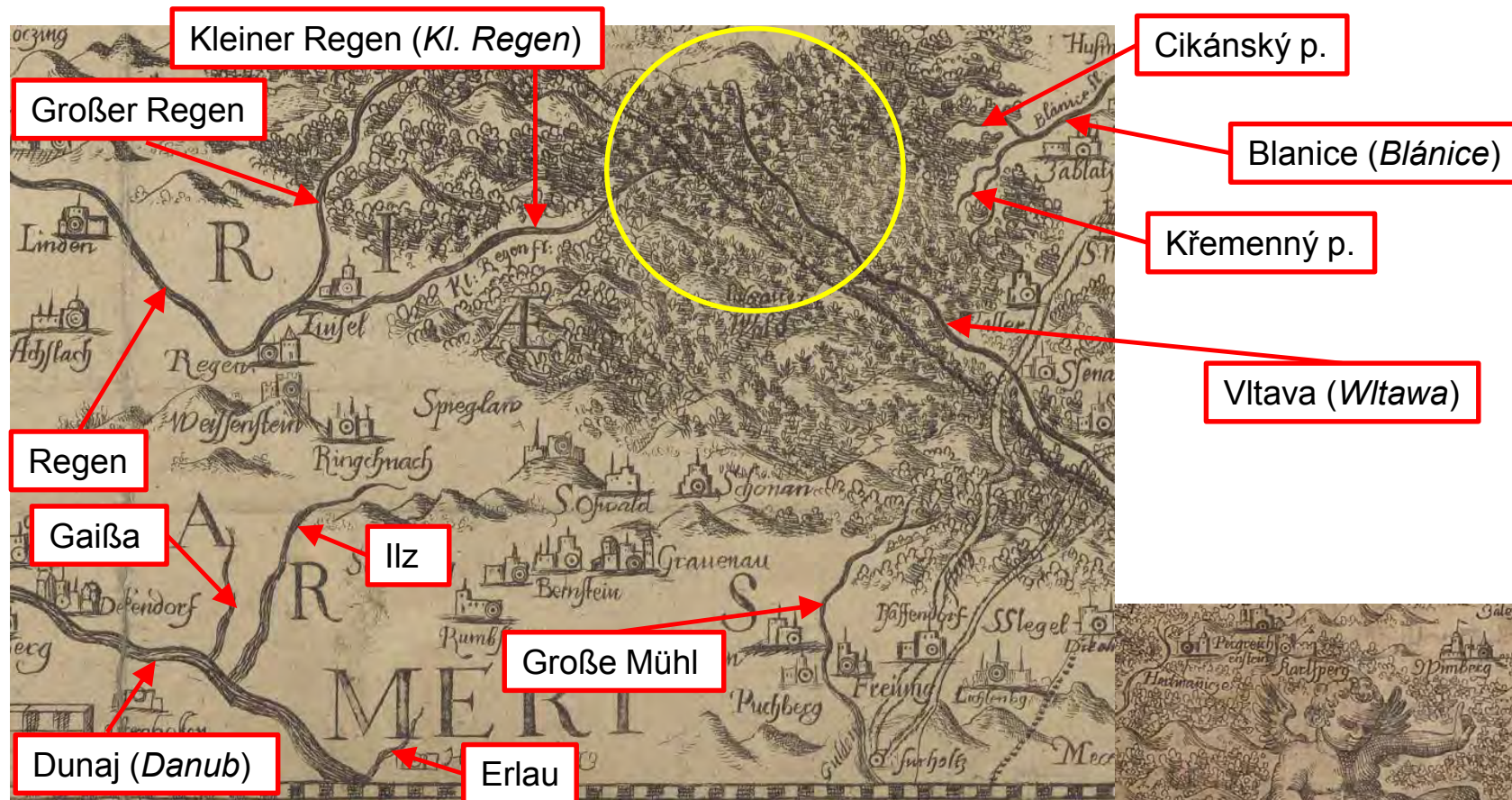

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

Současná situace, zdroj: <http://www.mapy.cz>.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Vodopis - doplnění německých toků a pramene Vltavy

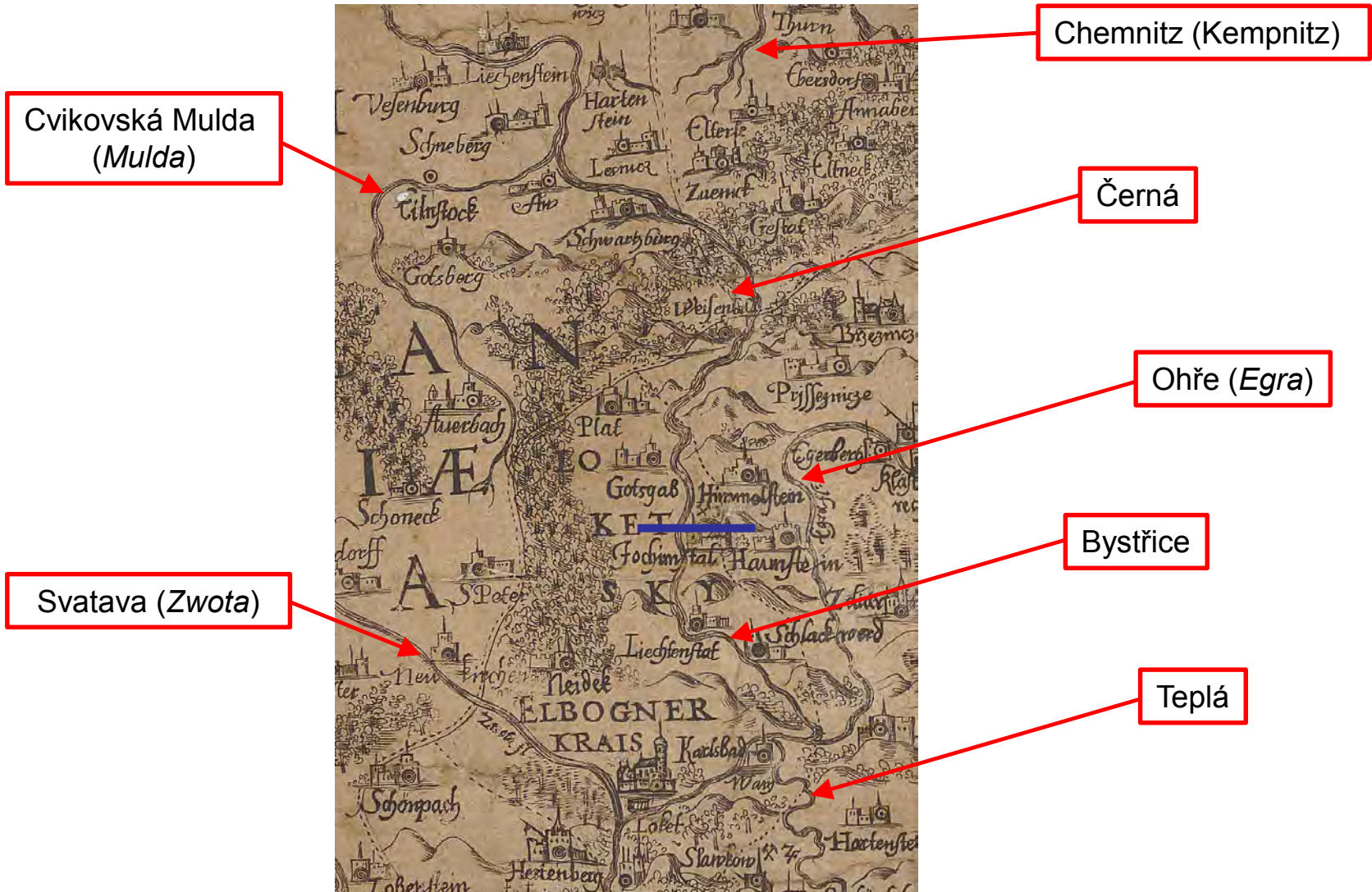

Situace na 4. nedatovaném vydání Aretinovy mapy Čech. Zdroj: MS PŘF UK.

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Vodopis - identifikace spojených toků Černé a Bystřice

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Vodopis - chybně zakreslená Ohře

Situace na 1. vydání Aretinovy mapy Čech z roku 1619. Zdroj: Národní archiv.

Současná situace. Zdroj: <http://www.mapy.cz>.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Analýza vodních ploch v mapovém poli Aretinových map

- Na mapách je 17 vodních ploch, z toho 2 popsané rybníky (Betlém, Jordán).
- Počet vodních ploch se od prvního do čtvrtého vydání nezměnil.
- Identifikováno a popsáno 6 vodních ploch (Betlémský rybník, Bílý Halštrov, Jordán, Mladotický rybník, Rožmberk, Všerubský rybník).

Popsané vodní plochy

Rybník Betlém

Rybník Betlém na Aretinově mapě (2. a 4. vydání). Zdroj: MS PŘF UK.

Rybník Jordán

Rybník Jordán na Aretinově mapě (1. a 4. vydání). Zdroj: NA, MS PŘF UK.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Analýza vodních ploch v mapovém poli Aretinových map

Nepopsané vodní plochy

Bílý Halštrov

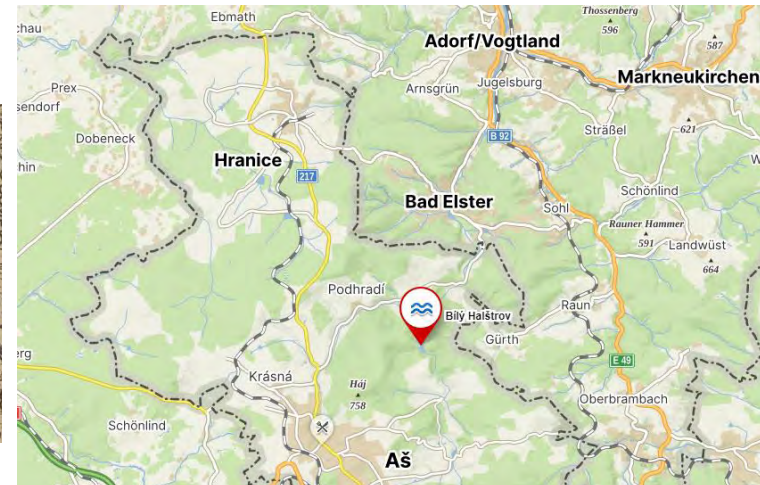

Rybník Bílý Halštrov na Aretinově mapě (1. a 4. vydání).
Zdroj: Národní archiv, Mapová sbírka PŘF UK.

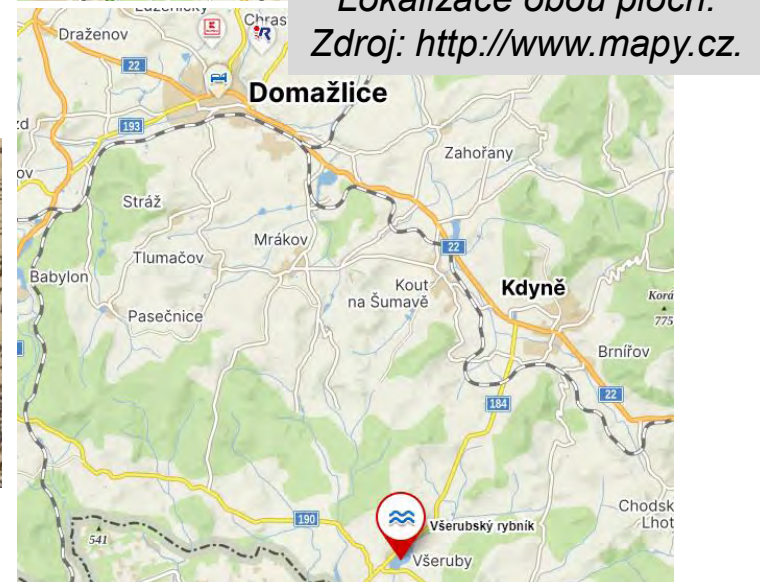
Všerubský rybník

Všerubský rybník na Aretinově mapě (2. a 4. vydání).
Zdroj: Národní archiv, Mapová sbírka PŘF UK.

Lokalizace obou ploch.
Zdroj: <http://www.mapy.cz>.

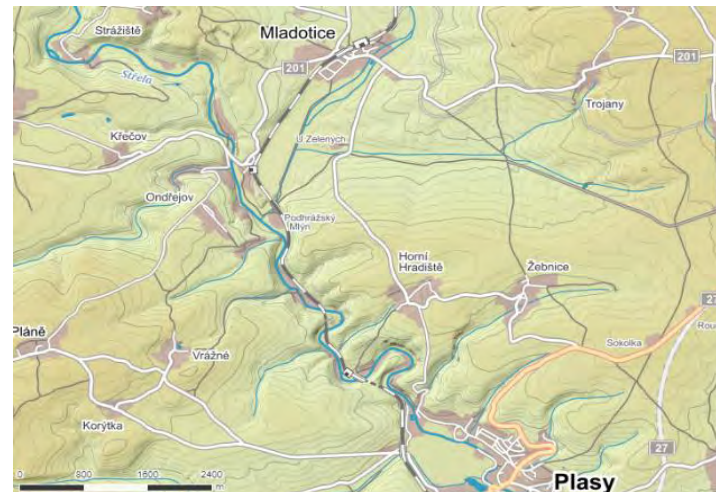
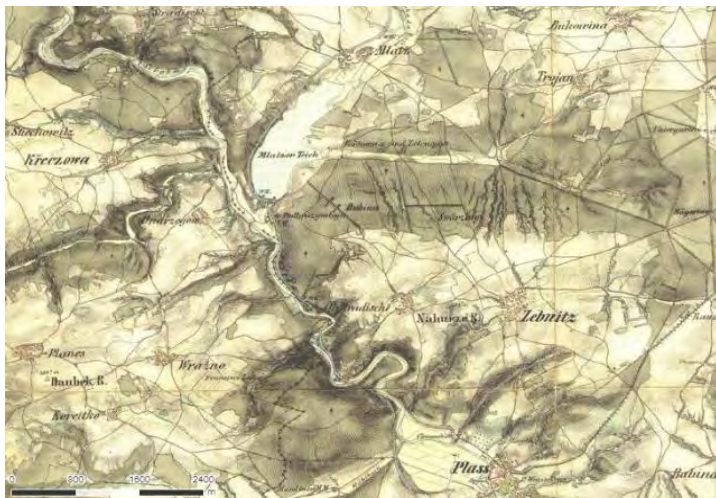

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Analýza vodních ploch v mapovém poli Aretinových map

Nepopsané vodní plochy

Mladotický rybník

- Mladotický rybník již dnes neexistuje.
- Pro identifikaci byly využity mapy 2. vojenského mapování.

Mladotický rybník v 19. a 21. století
a na 1. vydání Aretinovy mapy Čech.
Zdroj: www.mapy.cz, Národní archiv.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Ostatní objekty související v vodstvu

- Celkem 8 mostů na všech čtyřech vydáních Aretinovy mapy Čech.
- Mosty byly vyryty pouze nad řekou Labe v Praze, Mělníku, Roudnici n. Labem a Litoměřicích a na řece Ohři v Libochovicích, Lounech, Žatci a Drahonicích.

Mosty

Ukázka mostů v Lounech, Libochovicích, Roudnici a Mělníku na Aretinově mapě (2. vydání).

Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK.

Vodstvo na Aretinově mapě Čech

Ukázka výsledného seznam vodstva na mapách Pavla Aretina a Wussinů

Popsáno 121 vodních toků a 17 vodních ploch.

Rok						
	1619	1632	1665*	1619-1720	2023	
Vydání, autor						
	1.	2.	3.	4.	-	
	P. Aretin	P. Aretin	D. Wussin	K. Wussin	-	
Názvy vodních toků (podle abecedy v současnosti)						
10	Bober fl	Bober fl	Bober fl	Bober fl	+Bóbr	CZ, PL
15	Czidlina fl	Czidlina fl	Czidlina fl	Czidlina fl	Cidlina	CZ
18	-	-	-	-	+Černá / Schwarzwasser	CZ, DE
17	Mulda fl	Mulda fl	Mulda fl	Mulda fl	Cvikovská Mulda / Zwickauer Mulde	DE
22	X	Daubrawa fl	Daubrawa fl	Daubrawa fl	Doubrava	CZ
23	Danub fl	Danub fl	Danub fl	Danub fl	Dunaj / Donau	DE
24	Weistritz fl	Weistritz fl	Weistritz fl	Weistritz fl	Dušnická Bystřice / Bystrzyca Dusznicka	PL
26	Teya fl	Teya fl	Teya fl	Teya fl	Dyje / Thaya	AT, CZ
40	Chrudimka	X	X	-	Chrudimka	CZ
46	Zak fl	Zak fl	Zak fl	Zak fl	+Kamienna / Zacken	PL
56	Albis, Labe fl	Albis, Labe fl	Albis, Labe fl	Albis, Labe fl	Labe	CZ, DE
Vodní plochy						
122	Badhamer See	Badhamer See	Badhamer See	Badhamer See	Betlémský	CZ
123	-	-	-	-	Bílý Halštrov	CZ
124	Jordan	Jordan	Jordan	Jordan	Jordán	CZ

Děkuji za pozornost.

Miroslav Čábelka, Lucie Povolná

cabelka@natur.cuni.cz

Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie

Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova